

18. Lebedeva V.K., Tarasevich V.N. *Ekonomicheskaya sinergetika i peremena deyatel'nosti [Economic synergy and change of activity]*. - Dnepropetrovs'k: Sich, 2004. 96 p.

19. Rodzhers E.M. *Dyfuziya innovatsiy [Diffusion of innovations]* – K.: Vyd. dim «Kyievo-Mohylyans'ka akademiya», 2009. 591p.

20. *Global metrics for the environments*. <http://epi.yale.edu>.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Завгородня Олена Олександрівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри політичної економії та менеджменту,

Національна металургійна академія України
пр. Гагаріна, 4, м. Дніпропетровськ, 49005, Україна
e-mail: elenzavg@gmail.com

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Завгородняя Елена Александровна, доктор экономических наук, доцент, профессор кафедры политической экономики и менеджмента

Национальная металлургическая академия Украины
пр. Гагарина, 4, г. Днепропетровск, 49005, Украина
e-mail: elenzavg@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHOR

Zavhorodnia Olena Oleksandrivna, Doctor in Economical Science, Associate Professor, Professor at the Department of Political Economy and Management

National Metallurgical Academy of Ukraine
4, Gagarin avenue, Dnepropetrovs'k, 49005, Ukraine
e-mail: elenzavg@gmail.com

УДК 314.17

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ

Коваль С.П.

Предметом статті є дослідження політики зайнятості населення в Україні, спрямованої на формування механізму державного регулювання в сучасних умовах розвитку ринку праці.

У дослідженні використовувались загальнонаукові та спеціальні методи: аналізу та синтезу, аналогії та порівняння, експертних оцінок тощо.

Результати роботи. Проведено аналіз теоретичних підходів до ринкових засад розвитку сфери зайнятості населення в Україні. Надано пропозиції щодо формування механізму та інструментів державного регулювання ринку праці в сучасних умовах.

Результати дослідження можуть бути використані всіма зацікавленими сторонами, у тому числі органами державної виконавчої влади при вдосконаленні механізмів реалізації соціально-економічної політики зайнятості та державного регулювання ринку праці України.

Висновки. 1. На сьогодні система державного управління процесами на ринку праці потребує використання комплексного підходу у вигляді формування дієвого механізму регулювання.

2. Розв'язання цього та багатьох інших завдань полягає, зокрема, у розробці дієвих інструментів механізму державного регулювання ринку праці.

Ключові слова: державне управління, механізм регулювання, зайнятість населення, ринок праці, законодавчо-правова база, інструменти регулювання, політика зайнятості.

МЕХАНИЗМ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ РЫНКА ТРУДА

Коваль С.П.

Предметом статьи является исследование политики занятости населения в Украине, направленной на формирование механизма государственного регулирования в современных условиях развития рынка труда.

В исследовании использовались общенаучные и специальные методы: анализа и синтеза, аналогии и сопоставления, экспертных оценок и др.

Результаты работы. Проведен анализ теоретических подходов к рыночным основам развития сферы занятости населения в Украине. Предоставлены предложения относительно формирования механизма и инструментов государственного регулирования рынка труда в современных условиях.

Результаты исследования могут быть использованы всеми заинтересованными сторонами, в том числе органами государственной исполнительной власти при совершенствовании механизмов

реализации социально-экономической политики занятости и государственного регулирования рынка труда Украины.

Выводы. 1. На сегодня система государственного управления процессами на рынке труда требует использования комплексного подхода в виде формирования действенного механизма регулирования.

2. Решение этой и многих других задач состоит, в частности, в разработке действенных инструментов механизма государственного регулирования рынка труда.

Ключевые слова: государственное регулирование, механизм регулирования, занятость населения, рынок труда, законодательно-правовая база, инструменты регулирования, политика занятости.

THE MECHANISM OF STATE REGULATION OF THE LABOR MARKET

Koval' S.P.

The subject of article is a research of employment policy of population in Ukraine, aimed at the formation of the mechanism of State regulation in the modern conditions of the development of labor market.

In the research were used to general scientific and special methods: analysis and synthesis, analogies and comparisons, expert assessments, etc.

The results of work. The analysis of theoretical approaches to market principles the development of employment in Ukraine was conducted. A proposes on forming mechanism and tools of State regulation of the labor market in the modern conditions were given.

Results of the research may be used by all interesting parties, including organs of State executive power in improving the mechanisms for the implementation of socio-economic policy employment and State regulation of the labor market of Ukraine.

The conclusions. 1. At present, the system of State regulation processes at the labor market requires the use of an integrated approach in the form of forming an effective mechanism of regulation.

2. Solve this and many other tasks stay, in particular, in the formation of effective tools of the mechanism of State regulation of the labor market.

Key words: state governance, mechanism of regulation, employment, labor market, legal framework, the tools of regulation, the policy of employment.

Постановка проблеми. На сьогодні теоретичне обґрунтування і прикладне розв'язання проблем ефективного та збалансованого функціонування ринку праці України ускладнюється рядом обставин, серед яких, у першу чергу, слід зазначити методологічну невизначеність його соціально-економічної сутності, ознак і критеріїв та недостатнє опрацювання теоретично-прикладних аспектів державного регулювання його основних параметрів. Тому, дане дослідження є актуальним, особливо з точки зору пошуку ефективної системи комплексного управління процесами на ринку праці.

Сучасна модель ринку праці в умовах трансформації суспільства є досить складною, оскільки поєднує систему заходів державного регулювання та ринковий механізм саморегулювання процесів, що відбуваються на ринку праці. Ринкове саморегулювання означає балансування розвитку основних складових ринку праці – попиту та пропозиції робочої сили – шляхом ринкових важелів впливу.

Але в умовах ринкових трансформацій з метою більш ефективного управління цими процесами необхідно надавати вагомішого значення формуванню державного механізму регулювання ринку праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання функціонування ринку праці та принципів його регулювання знайшли висвітлення в численних працях науковців, дослідженнях вчених-економістів, соціологів, фахівців з державного управління: З.П.Бараник, Д.П. Богині, О.В. Бокова, В.С. Васильченка, М.І. Долішнього, Т.М. Кір'ян, Г.І. Купалової, Е.М. Лібанової, В.В. Онікієнка, Л.Г. Рождественської, В.А. Савченка, Г.Г. Трофімової, О.М. Уманського, В.М. Шамоти, Л.С. Шевченко та ін.

Але на даний час в Україні бракує фундаментальних наукових праць, в яких би був присутній комплексний підхід до вивчення проблем державного регулювання в сучасних умовах розвитку ринку праці.

Метою статті є дослідження формування механізму та основних інструментів державного регулювання процесів на ринку праці України.

Виклад основного матеріалу. За класичними теоретичними уявленнями ринок праці вже є механізмом погодження інтересів осіб, які працюють за наймом, і роботодавців. Крім того, на ринку праці виявляються інтереси держави, що зумовлені необхідністю управління соціально-трудовами відносинами. Звідси випливає, що ринок праці – складний соціальний інститут, де наймані працівники вступають у специфічні відносини зі споживачами робочої сили – роботодавцями, з приводу оціненого використання людської праці у процесі трудової діяльності. Спрощено це можна викласти так: ринок праці – це купівля-продаж товару – робочої сили. Іншими словами, ринок праці – це підсистема ринкової економічної системи, яка функціонально пов'язана з іншими типами ринків за економічним призначенням і в якій здійснюється купівля-продаж за критеріями ринкової вартості специфічного товару – робочої сили – та її відтворення і використання [1, с. 49-50].

Проте, ефективне функціонування ринку праці можливе лише за умов:

- повної самостійності і незалежності покупця (роботодавця) та продавця (працівника), їх взаємовідповідальності;

- коли відносини агентів на ринку праці мають здійснюватися через письмові угоди як між рівноправними партнерами;
- функціонування ринку праці є тим ефективнішим, чим активнішою є конкуренція між власниками здібностей до праці за право зайняти робочі місця та роботодавцями за залучення найбільш кваліфікованої робочої сили;

- намагання досягти балансу між пропозицією робочих місць, сукупною робочою силою, товарною і грошовою масою;

- стратегічного, оперативного та своєчасного державного регулювання цими процесами у вигляді створення сприятливих умов для ринкового середовища і використання різноманітних ефективних методів впливу.

З'ясувавши умови ефективного функціонування ринку праці, слід назвати головні елементи чи компоненти, за допомогою яких функціонує сукупний ринок праці, їх чотири:

- товар, який виступає у формі робочої сили;
- ціна у вигляді заробітної плати;
- попит, який визначає потребу країни, галузі, регіону, фірми, підприємства в робочій силі;
- пропозиція, тобто чисельність і структура наявного економічно активного населення.

При цьому ефективність ринку праці має формуватися внаслідок добровільної економічної діяльності окремих суб'єктів ринку, підтримка якої потребує лише обмежених державних регулятивних дій. Проте, завжди виникають певні порушення рівноваги ринку або так звані «неспроможності ринку», до яких серед багатьох інших відносять різного роду потрясіння, економічні кризи, війни тощо. Крім цього, не викликає заперечення твердження про те, що процеси на ринку праці необхідно досліджувати, з одного боку, як прояв загальних і глобальних закономірностей, властивих ринковій економіці, а з іншого – з обов'язковим врахуванням національної специфіки формування ринкового середовища [2, с. 23].

Доцільно погодитися із зазначеним, хоча б у тому аспекті, що форми прояву ефективності, збалансованості ринку праці чи, навпаки, їх порушення можуть бути різноманітними, проте забезпечення внутрішньої узгодженості і пропорційності його основних параметрів має здійснюватися у межах завдань щодо стабілізації та надання усталеності його ринковій кон'юктурі. Враховуючи те, що національна економічна система характеризується як принципово невірноважена внаслідок різних проявів диспропорцій, необхідно опрацювати та сформувати механізм досягнення ефективної збалансованості ринку праці, спираючись на критичну оцінку як теоретичних питань, так і реальних проблем трансформаційних перетворень сучасного суспільства.

Досліджуючи теоретико-методологічні аспекти формування ефективного ринку праці, необхідно спиратися на такі вихідні положення:

- реальний ринок праці являє собою складну та суперечливу систему, яка не завжди відповідає абстрактним теоретичним положенням і вимогам базової моделі ринку;

- якісні характеристики суб'єктів ринку праці не є повністю сформованими і завершеними, вони змінюються на кожній з фаз відтворення робочої сили, що надає специфічних ознак якісним параметрам ринку праці;

- різноспрямованість інтересів агентів ринку праці, розгортання конкуренції між ними та посилення суперечностей є основними перешкодами на шляху забезпечення збалансованого стану та ефективного розвитку;

- економічна поведінка суб'єктів ринку праці не завжди є прогнозованою і такою, що логічно вписується у ринковий механізм;

- існування значної сфери дії неринкових відносин і різних форм їх прояву (наприклад, низька, неринкова вартість або ціна робочої сили; приховане безробіття; недостатня мобільність робочої сили; нерозвинутість інституційних засад та інфраструктури ринку праці) посилюють розбалансованість і неефективність ринку праці тощо.

Трактування ефективності ринку праці акумулює в собі найістотніші риси збалансованості як об'єктивної властивості та як безперервного процесу узгодження його кількісних і якісних параметрів, їх оптимального поєднання з метою забезпечення сприятливих умов для руху та розвитку робочої сили, повного задоволення платоспроможного попиту на неї з боку роботодавців, прискорення трансформаційних процесів у соціально-економічній сфері. На відміну від існуючих підходів таке розуміння соціально-економічної сутності збалансованості ринку праці відображає двоїсту природу цього явища, яке може досліджуватися як в динаміці, так і в статичній часової простору.

Як відомо, для виконання своїх функцій і завдань держава може використовувати різноманітні засоби, важелі та інструменти державного регулювання, які в сукупності утворюють дієвий механізм, в тому числі й у сфері зайнятості населення. Однак, сучасна теорія державного управління не дає чіткого визначення зазначених вище категорій та не розмежовує їх, що позначається на існуванні численних недоліків і проблем формування механізму державного регулювання ринку праці. Так, вважається, що у загальному значенні під механізмом можна розуміти сукупність процесів, прийомів, методів, підходів, за допомогою яких відбувається рух всієї системи і здійснюється досягнення певної мети [3, с. 25].

У науковій літературі зустрічаються твердження, що механізм державного регулювання необхідно розглядати як сукупність організаційно-економічних методів та інструментів, за допомогою яких виконуються взаємопов'язані функції для забезпечення безперервної, ефективної дії державної системи з метою підвищення функціонування економіки. Проте, сьогодні стає очевидно, що держава регулює не лише

економічні процеси, а виконує і соціальні функції за допомогою сукупності засобів, важелів, методів та інструментів, у результаті чого забезпечується реалізація поставлених державою перед органами державної влади цілей, які трансформуються в їх основні завдання та функції [4, с. 7].

Удосконалення державної системи управління зайнятстю населення має на меті сприяти наближенню основних складових ринку праці: попиту та пропозиції робочої сили до відносної рівноваги шляхом застосування певних інструментів, що гармонізують розвиток цих складових, запобігаючи тим самим появі екстремальних ситуацій [5, с. 264].

Тобто, державне управління зайнятстю населення потребує створення відповідних інфраструктурних елементів, здійснення комплексу заходів, певної послідовності та узгодженості дій з використанням спеціальних інструментів, засобів і методів, що в сукупності визначають комплексний механізм державного регулювання ринку праці.

В цілому державний механізм регулювання ринку праці – це спосіб розв'язання суперечностей у цій сфері, що охоплює широкий спектр різноманітних соціальних і економічних проблем, які базуються на основоположних принципах цільової орієнтації сукупності елементів ринку, відповідних інструментах державного втручання в економічні і соціальні процеси за допомогою необхідних регулюючих дій влади, форм і методів регулювання, і які направлені на вирішення проблем у сфері ринку праці та зайнятості населення. Серед індикаторів успішності виконання поставлених цілей у стратегії розвитку України визначено п'ять ключових показників, основним з яких є коефіцієнт працевлаштування населення віком від 20 до 64 років у розмірі 75% [6].

Слід також зауважити, що потреба в регулюванні ринку праці особливо актуалізується у період зростання тенденцій його розбалансованості, що мають місце внаслідок впливу різноманітних дестабілізуючих факторів розвитку національної економіки. Наразі в Україні ця обставина є значущим чинником розбалансованості ринку праці, що відповідно відобразилось на необхідності підвищеної уваги до питань формування механізму його регулювання [7, с. 112].

Тому, механізм державного регулювання ринку праці є більш широким і комплексним поняттям порівняно з системою управління, і включає в себе сукупність методів, засобів та інструментів, за допомогою яких відбувається регуляторний вплив держави на сферу зайнятості населення з метою удосконалення її структури, розширеного відтворення робочої сили, досягнення ефективного використання результатів праці та підвищення рівня життя населення.

На сьогодні одним з основних проблемних питань є склад або структура зазначеного механізму державного регулювання, виходячи з його методів, засобів, важелів та інструментів, причому проблема полягає не лише в їх недостатньому науково-теоретичному обґрунтуванні, а й у практичному застосуванні. Методами державного регулювання є способи впливу держави на сферу зайнятості населення та в цілому на інфраструктуру ринку праці з метою створення сприятливих умов його ефективного функціонування та сприяння продуктивній зайнятості. У свою чергу, методи ґрунтуються на використанні низки засобів та інструментів (важелів або регуляторів) державного регулювання. Різниця між ними, на думку автора, полягає у тому, що засіб є сукупністю способів дій, які є неодмінною умовою для реалізації мети щодо сприяння продуктивній зайнятості населення, а інструмент є знаряддям для досягнення поставленої мети. Наприклад, правовим інструментом або формами правового державного регулювання є законодавчі та нормативно-правові акти органів державної влади України. До економічних інструментів можна віднести інструменти бюджетної, податкової, інвестиційної політики, що проводиться з метою активізації населення до продуктивної зайнятості. Тобто, механізм державного регулювання ринку праці включає різноманітні інструменти впливу на збалансування обсягів сукупного попиту і сукупної пропозиції робочої сили. Кожен інструмент ґрунтується на використанні сукупності методів (регуляторів, важелів), за допомогою яких реалізується політика зайнятості населення.

Враховуючи зазначене, можна визначити основні інструменти механізму державного регулювання ринку праці (рис. 1).

Отже, у складі механізму державного регулювання ринку праці виділяють такі основні інструменти:

- законодавчо-правові (закони, норми та правила законодавчих актів і нормативно-правових документів), що регулюють сферу зайнятості населення;

- адміністративні – орієнтовані на розвиток таких мотивів поведінки працівника, як усвідомлена необхідність дотримання трудової дисципліни, почуття обов'язку і намагання працювати ефективно з дотриманням культури трудової діяльності. Їх використання ґрунтується на правових нормах, затверджених державними органами для обов'язкового виконання працівниками в трудовому процесі, а також методах організаційного впливу (регламентування, нормування трудового процесу, інструктивні положення з координації діяльності працівників відповідних підрозділів тощо);

- економічні – орієнтовані на матеріальне стимулювання працівників управлінських ланок, колективів, окремих працівників на виконання відповідних адміністративних рішень і розпоряджень з метою забезпечення оптимальної зайнятості населення країни на загальнонаціональному і регіональному рівнях та на рівні окремих господарських одиниць. При цьому використовуються методи та засоби державних, адміністративних і господарських органів на макро- і мікрорівнях: податкова політика, фінансово-кредитні важелі, відповідні економічні рекомендації з питань використання трудових ресурсів; методи, що

використовуються службами зайнятості працевлаштування та господарськими органами з метою оптимізації зайнятості, перерозподілу економічно активного населення, підвищення кваліфікації зайнятих працівників, профорієнтації і перекваліфікації безробітних;

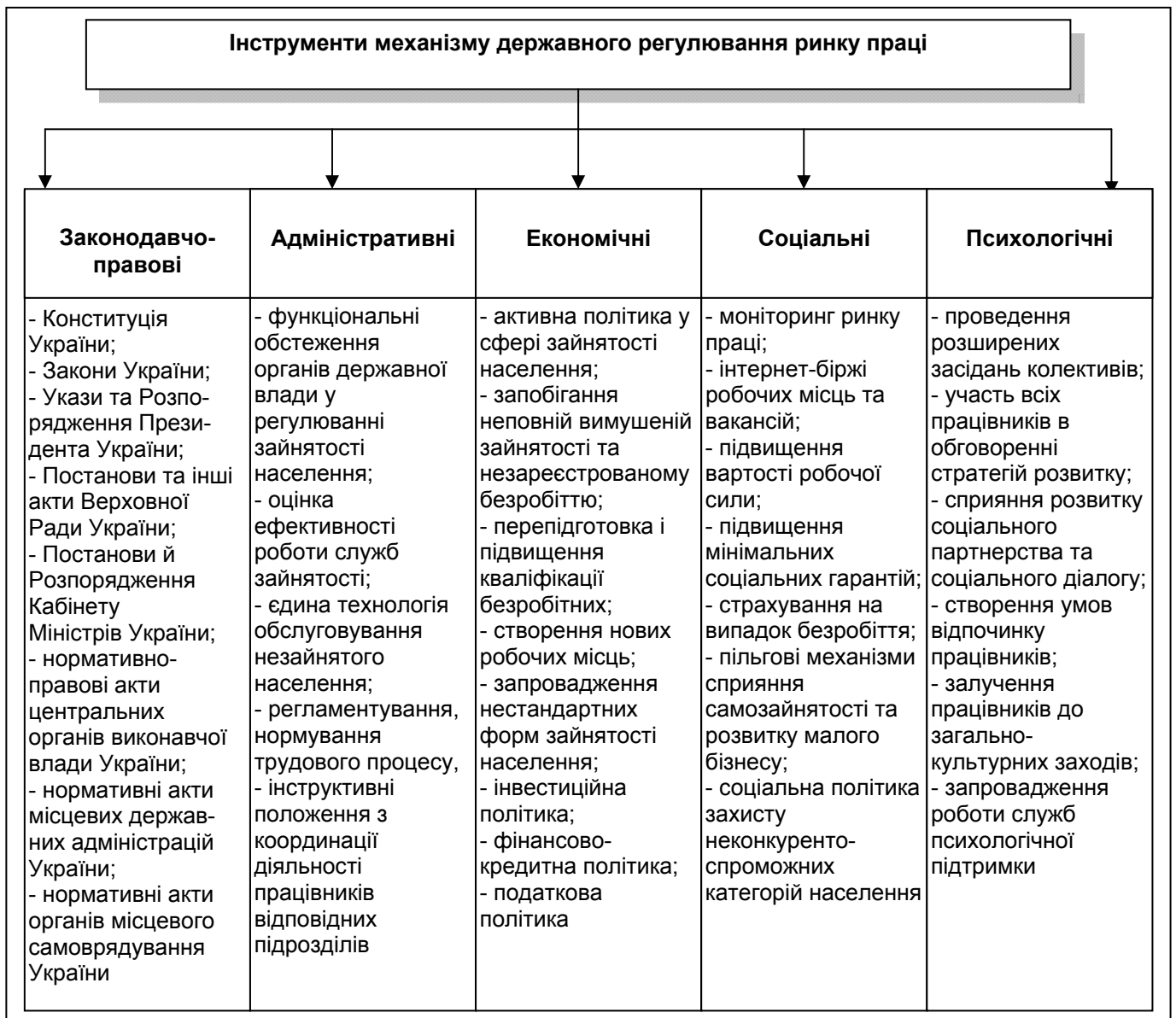

Рисунок 1. Основні інструменти механізму державного регулювання ринку праці

- соціальні інструменти передбачають впровадження соціальної профілактики та соціального захисту працівників, застосування соціальних норм поведінки;

- психологічні інструменти орієнтовані на використанні переважно моральних чинників мотивації до праці як свідомого виконання поставлених завдань, а не як методів адміністративного впливу. Їх формування ґрунтується на використанні демократичних методів формування колективів шляхом створення нормального психологічного мікроклімату, творчої атмосфери, задоволення матеріально-культурних і духовних потреб працівників, запровадженні моральних санкцій та заохочень, розширенні участі працівників в управлінні тощо.

Важливо підкреслити, що відповідно до загальнонаукового розуміння ефективного функціонування ринку праці і, у першу чергу, щодо збалансованості його пропорцій у вигляді співвідношення між пропозицією і попитом, яке розглядається як один з аспектів проблеми розширеного процесу суспільного відтворення, збалансованість або урівноваженість ринку праці, у широкому розумінні, відображає рівновагу й інших факторів відтворення – демографічних, виробничих, споживчих, екологічних тощо. Виходячи з цього, можна зробити методологічно важливий висновок про те, що дослідження урівноваженості, у тому числі й ринку праці, не повинно обмежуватися лише оцінкою відповідності попиту і пропозиції на ньому, а й збалансованості ринку як безпосереднього наслідку дії закону пропорційного розвитку, в інтерпретації якого передбачається і певна пропорційність ринку праці. При цьому, головною метою такого розвитку має стати використання людського потенціалу шляхом забезпечення зайнятості населення через функцію розподілу,

перерозподілу та використання робочої сили, а також забезпечення її якісного відтворення, що має досить важливе значення для ефективного державного регулювання розвитку ринку праці.

Висновки. Таким чином, формування ефективного механізму державного регулювання відкриває нові можливості і перспективи для збалансування розвитку ринку праці, і насамперед, в плані покращання його структурних пропорцій і характеристик. Збалансований, ефективний розвиток ринку праці – це безперервний, динамічний процес узгодженого відтворення його основних кількісних і якісних пропорцій між попитом і пропозицією, зареєстрованим і незареєстрованим оборотом робочої сили, працюючими за наймом і самозайнятими, обсягами працевлаштування і вивільнення, кількістю новостворених робочих місць і ліквідованих внаслідок різних причин тощо.

Пошук збалансованості ринку праці повинен мати динамічну спрямованість, тобто адекватно реагувати на можливі зміни в базових пропорціях його основних параметрів. Отже, узагальнюючи викладене вище, можна зробити такі методологічно важливі висновки:

- ефективність, збалансованість ринку праці – важлива соціально-економічна категорія, яка відображає сутнісні риси відтворення основних кількісних характеристик ринку праці у взаємозв'язку з якісними процесами його розвитку;

- державне регулювання ринку праці має досліджуватися в різних площинах, враховуючи складність і поліструктурність всієї системи соціально-економічних відносин, що вимагає застосування дієвого комплексного механізму такого регулювання;

- державне управління зайнятістю населення потребує використання спеціальних інструментів, що в сукупності формують ефективний механізм державного регулювання ринку праці в сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Васильченко В.С. Ринок праці та зайнятість: Навч. посібник. /В.С. Васильченко. – К.: НЦЗРП, 1996. – 137 с.
2. Міненко В.Л. Державне регулювання ринку праці та зайнятості населення: теоретичний аспект / В.Л. Міненко // Актуальні проблеми державного управління. – 2009. – № 2. – С. 23-32.
3. Соціально-економічний механізм регулювання ринку праці та заробітної плати: Кол. моногр. / Д.П. Богиня, Г.Т. Куликов, В.М. Шамота та ін. – К.: Вид. полігр. дільниця ІЕ НАН України, 2001. – 300 с.
4. Нижник Н.Р. Системний підхід в організації державного управління /Н.Р.Нижник, О.А. Машков. – К.: Вид-во УАДУ, 1998. – 160 с.
5. Кравченко І.С. Трудозберігаюча функція зайнятості: Монографія /І.С.Кравченко. – К.: Ін Юре, 1998. – 360 с.
6. Сенчук А. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» – шлях до кращого майбутнього / А. Сенчук// Зовнішні справи. – 2014. – №8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/zs/anglomovna-versija/view/article/strategija-stalogo-rozvitku-ukrajina-2020-shljakh-do-kr/>.
7. Коваль С.П. Державне регулювання зайнятості та безробіття на ринку праці /С.П.Коваль //Економічний вісник університету: Збірник наукових праць учених та аспірантів. – Вип. 28/1. – 2016. – С. 107-114.

References

1. Vasylychenko V.S. Rynok praci ta zajnjatist': Navch. posibnyk. [The Labor Market and Employment: Textbook]. – K.: NCZRP, 1996. – 137 p.
2. Minenko V.L. Derzhavne reguljuvannja rynku praci ta zajnjatosti naseleण्या: teoretychnyj aspekt [State Regulation of the Labor Market and Employment: the Theoretical Aspect]. //Actual'ni problemy derzhavnogo upravlinnja [Actual Problems of Public Administration]. – 2009. – № 2. – P. 23-32.
3. Social'no-ekonomichnyi mehanizm reguljuvannja rynku praci ta zarobitnoji platy: Kol. monogr. [Socio-Economic Mechanism of Regulation of the Labor Market and Wage: Former monograph]. / D.P. Bogynja, G.T. Kulykov, V.M. Shamota etc. – K.: Ed. poligr. section IE NAS of Ukraine, 2001. – 300 p.
4. Nyzhnyk N.R., Mashkov O.A. Systemnyi pidhid v organizaciji derzhavnogo upravlinnja [System Approach in the Organization of Public Administration]. – K.: Ed. UADU, 1998. – 160 p.
5. Kravchenko I.S. Trudozberigajucha funkcija zajnjatosti: Monografija [Work-rezerve Function of Employment: Monograph]. – K.: In Yure, 1998. – 360p.
6. Senchuk A. Strategija stalogo rozvytku «Ukrajina – 2020» – shljakh do krashchogo majbutnjogo [Strategy of Sustainable Development «Ukraine-2020» – the path to a better future]. // External Affairs. – 2014. – №8: <http://uaforeignaffairs.com/ua/zs/anglomovna-versija/view/article/strategija-stalogo-rozvitku-ukrajina-2020-shljakh-do-kr/>.
7. Koval' S.P. Derzhavne reguljuvannja zajnjatosti ta bezrobittja na rynku praci [State Regulation of Employment and Unemployment at the Labor Market]. //Ekonomicznyj visnyk universytetu: Zbirnyk naukovykh prac' uchenykh ta aspirantiv [Economic Bulletin of the University: A collection of scientific works of scientists and graduate students]. – Issue 28/1. – 2016. – P. 107-114.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Коваль Світлана Петрівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри політичної економії ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» вул. Сухомлинського, 30 ауд.108, м.Переяслав-Хмельницький,08401, Україна

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Коваль Светлана Петровна, кандидат экономических наук, доцент кафедры политической экономии ГБУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды» ул. Сухомлинского, 30 ауд.108, м.Переяслав-Хмельницкий, 08401, Украина

DATA ABOUT THE AUTHOR

Koval' Svitlana Petrivna, Ph.D. in Economical Sciences, Docent of Chair of Political Economy SHEE «Pereyaslav-Khmel'nyts'kyi State Pedagogic University named Grygoriy Skovoroda» 30, Sukhomlynskyi st., 108 flat, Pereiaslav-Khmelnytskyi, Kyiv region, 08401, Ukraine

УДК 339.92

ТЕНДЕНЦІЇ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

**Полоник С.С.,
Хоробрих Е.В.,
Литвинчук А.А.**

Ключові слова: світова економіка, тенденції, фактори, темпи зростання ВВП, оцінка, прогноз, криза, ризики, реформи, експорт, рівень доходів, рейтинг країн.

ТЕНДЕНЦИИ В МИРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

**Полоник С.С.,
Хоробрых Э.В.,
Литвинчук А.А.**

В статье рассматриваются современные тенденции мировой экономики в разрезе следующих групп стран: промышленно развитые страны с рыночной экономикой, образующие как бы каркас мирового хозяйства; развивающиеся страны Азии, Африки, Латинской Америки и Океании (или страны третьего мира); страны с переходной экономикой, представленные в основном государствами Центральной и Восточной Европы, а также Россией и Республикой Беларусь. Предмет исследования – мировая экономика в условиях рыночных отношений. Цель исследования – анализ тенденций современной мировой экономики по группам стран и перспективы их экономического роста. Методы исследования – диалектический подход, системный, метод сравнительного анализа. Определены критерии классификации стран по определенным группам, выделены влияющие факторы и основные тенденции развития мировой экономики с учетом структурных изменений. Представлен анализ перспектив экономического роста стран связанный с доходами на душу населения. Представлен прогнозный рейтинг стран по размеру ВВП по ППС до 2050 г. и детально освещены для Республики Беларусь задачи социально-экономического развития республики до 2030 г. и ожидаемые результаты, которые могут быть использованы при разработке государственными органами плана социально-экономического развития Республики Беларусь на долгосрочную перспективу, а также для обоснования отраслевых программ.

Ключевые слова: мировая экономика, тенденции, факторы, темпы роста ВВП, оценка, прогноз, кризис, риски, реформы, экспорт, уровень доходов, рейтинг стран.

TRENDS IN THE WORLD ECONOMY AND PROSPECTS

**Polonik S.S.,
Khorobrikh E.V.,
Lytvynchuk A.A.**

The article deals with the current trends of the global economy in the context of the following groups of countries: industrialized countries with a market economy, forming as it were the frame of the world economy; the developing countries of Asia, Africa, Latin America and Oceania (or third world countries); countries with economies in transition, represented mainly by the countries of Central and Eastern Europe as well as Russia and Belarus. Subject of research – the world economy in the conditions of market relations. The purpose of research – analysis of trends in the modern world economy by groups of countries and their prospects for economic growth. Research methods – dialectical approach, system, method of comparative analysis. The criteria for the classification of specific groups singled influencing factors and development trends in the world economy, taking into account the structural changes. The analysis of the prospects for economic growth of the countries associated with the per capita income. Presented forecasted ranking of countries in terms of GDP in PPP to 2050 and covered in detail the Republic of Belarus for the socio-economic development up to 2030 and the expected results, which can be used in the development of public authorities plan of socio-economic development of Belarus for the long-term perspective, as well as to support industry programs.

Key words: global economy, trends, factors, GDP growth estimates, forecasts, the crisis risks reforms, exports, income, ranking countries.